

előadásakor is ugyanazokat a zenei eszközöket használta, amelyek megismerése okán voltunk oly sokan tagjai a Scholának. A stílus iránti elkötelezettségét is felidézheti mindenki, aki 1994-ben részt vett a Palestrina-év liturgikus alkalmain, vagy mindazok, akik az egyházzene tanszakon ismerkedtek meg általa Palestrina offertóriumciklusával. Tudományos vagy oktatói és publikációs munkájában a többi diszciplínához mérve azonban, úgy tűnik, nincs nyoma ennek a területnek. Mindennek feltárása tehát —már, ha lehetséges— a jövőre hárul.

Azonban: már jócskán a mai konferencia lapzártája után szöveget ütött a fejemben a gondolat, hogy az előadók közül még hiányzik valaki. Egy nagybetűs kortárs. Egy nagybetűs iskolatárs. Aki a tanuló Dobszayt ismeri. Engedjék meg tehát, hogy saját szereplésemet itt most berekesztve átadjam a katedrát a kortársnak és iskolatársnak, aki nagyvonalúan elfogadta, hogy partnerem lesz ebben a meglepetésben: Földes Imre.

Földes Imre: Dobszay László, az iskolatárs és kortárs

Köszönöm a lehetőséget, hogy egy parányi adattal hozzájárulhatok Dobszay személyiségének felidezéséhez. Osztálytársak voltunk a zenei gimnázium utolsó három évében, és ott valahányan, akik elvégezték az iskolát, azon gondolkodtak, hogyan tovább. Normális körülmények között az ember arra gondolt, hogy most jön a Zeneakadémia. Én azonban —aki zeneszerző-hallgató voltam, Szelényi István növendékeként— nem tudtam a zeneelméletet, egyszerűen fogalmam sem volt igazán az összhangzattanról. Ennek az az oka, hogy Szelényi mindig arra gondolt, hogy ha valaki zeneszerzés-hallgató, úgylis tudja a zeneelméletet, azt neki nem kell tanítania. Én ennek következtében nem mertem elmenni a felvételire. Egy évvel meghosszabbítottam tehát a tanulmányaimat a Konzervatóriumban, de egy évvel később megint ott álltam, hogy most már aztán tényleg kellene valamit tenni, már csak azért is, mert közeledett a katonaságtól való félelem. Így hát meggondoltam magam, s mivel az összhangzattant változatlanul nem tudtam, elmentem az egyetemre azzal a gondolattal, hogy majd néprajzzal fogok foglalkozni. Nagyon szerettem mindig a népzene-t, a népdalokat, mert valamikor cserkész voltam és ott megtanultam, mennyi szépsége van ennek a világnak. Az egyetemen aztán Ortutay Gyula kérdezte, hogy mivel akarok foglalkozni? Mondtam, hogy természetesen népzenevel. „Menjen a Szabolcsiékhoz!” — mondta ő, és hát persze nem vettek oda föl. A gond azonban megmaradt: vagy összhangzattan vagy katonaság. Mit lehet ilyenkor tenni? Dobszayval megosztottam a gondomat, és akkor Dobszay kitalálta, hogy mit kell csinálni: azt kell csinálni, hogy meg kell tanulni a Keszler-könyvet. Akkori iskolatársam, Zelenka István szintén felvételi előtt állt, így vele együtt elkezdődött egy sajátos esztendő, ahol Dobszay —Erőd Ivánnal együtt— elhatározta, hogy mi most bizony meg fogjuk tanulni az összhangzattant. A következő volt a módszerük: stopperórával kellett a különböző fejezeteket zongorán eljátszani, mégpedig úgy, hogy az órán kellett nézni, hogy mennyi

idő alatt megy mindez. Ha netán nem sikerült, mert valahol elakadtunk, akkor rögtön újra kellett az egészet előlről kezdeni. Kegyetlen módszer volt. De szépen haladtunk előre, Dobszay könyörtelenül megkövetelte, hogy mi mindezt teljesíteni tudjuk. S mi egymással is versenyben voltunk, ha az egyikünk gyorsabban játszott, azt nem néztük jó szemmel, de levontuk a tanulságot, hogy még gyakorolni kell. Mindemellett a Kunst der Fuge különböző kontrapunktjait kellett hétről-hétre eljátszani, és ezt rendre be is vasalták tőlünk. S mikor már ők is úgy ítélték, hogy érettek vagyunk a fölvételire, akkor összedugták a fejüket, hogy kihez menjünk? Négy zeneszerzéstanárral volt akkor: Farkas Ferenc, Szabó Ferenc, Szervánszky Endre és Viski János. Dobszayék megállapították, hogy nekünk egyértelműen Viskihez kell mennünk, mert ő a legszigorúbb. A felvételin aztán a legmagasabb pontszámmal vettek föl minket, s ezt végtelen hálával köszönöm nekik. Jó tizenöt évvel ezelőtt én ezt a köszönetet néhány mondatban le is írtam Dobszaynak, mert végül is arról van szó, hogy így lettem zenész. Ha ő nincs, akkor én nem tudom mi lett volna. Így zenész lettem, és nem katona. Hálásan köszönöm, hogy elmondhattam ezt a picike adatot a nagyszerű emberhez.

Házi konferenciánk második felében azokat a területeket szeretnénk felsorakoztatni, amelyek elsősorban inkább a világi zenéhez kapcsolódnak és amelyeknél Dobszay László tevékenységének maradandó eredményeiről szólhatunk. De itt sem tudunk teljesen elvonatkoztatni az egyházzenehez való kapcsolódástól. Tudjuk, hogy a Tanár úrnak milyen fontos volt a népzenei örökségünk ismerete, mely nélkül érthetetlen az egész egyházinépének-történetünk is (kiváló tankönyvet hagyott ránk az egyházi népének-ről, erről külön is lehetne beszélni), sőt még a gregorián ének lényegének megértéséhez is elengedhetetlen. Az is tudvalevő, hogy Dobszay tanár úr hosszú ideig volt a Zene-tudományi Intézet Népzenei Osztályának vezetője, s hogy milyen szerepe volt a magyar típusrend kialakításában, de azt talán már kevesebben tudják, kívül is ment ő első népzenei gyűjtőútjára. — Idáig tartott volna eredetileg a következő előadónk felkonferálása, ugyanis ez a személy nem más, mint Sárosi Bálint. Másfél órával ezelőtt kaptam azonban tőle egy e-mail-t, hogy olyan gyenge állapotban van, hogy sajnos képtelen eljönni. Előadását sem tudjuk felolvasni, mert tegnapig még úgy szerette volna, hogy ő mondja el, ezért nem is rendezte írását felolvasható állapotba. [Azóta elküldte.] Roppant mód sajnáljuk, hogy nem részesülhetünk a tőle megszokott élvezetes előadói stílus hallgatásában, de talán megértjük a dolgot, ha figyelembe vesszük, hogy nem rég töltötte be 90. életévét. Itt szerettem volna neki gratulálni a nemrég kapott Prima primissima díjához is, de így csak távolról kívánhatunk neki jó egészséget!

Sárosi Bálint: Dobszay László, a népzene kutató

Dobszay Lászlót személyesen 1966-ban ismertem meg akkor, amikor őt Rajeczky Benjamin javaslatára Kodály tudományos munkatársnak hívta a Tudományos Akadémia Népzene kutató Csoportjához. Ebben az évben halt meg